

ירמיהו ל"ג

1. תרגום יהונתן פס' ג'

(ג) צלי קדמי ואקבל צלותך ואחוי לך רברבן ונטירן דלא ידעתניון :

2. אברבנאל פס' ג'

(ג) ועליה אמר לירמיהו קרא אלי ואענך ואגידה לך גדולות ובצורות שלא ידעתם רוצה לומר אתה ירמיהו אינך רוצה להתפלל אלא על בני דורך ועל גלות בבל להיותו בימיך ואני צויתך שלא תתפלל עליהם, אמנם על הגאולה העתידה קרא אלי ואענך בשורות טובות ונחמות שהם גדולות ובצורות כלומר חזקות ולפי שלא היה על פקידת בבל לכן אמר לו ולא ידעתם :

3. בראשית רבה מ"ב, ג'

אין לך שעה קשה כאותה שעה שכתב בה (דברים לא) ואנכי הסתר אסתיר פני בעת ההיא.

4. אברבנאל ו', ז'

(ו) אעלה להם ארוכה ומרפא לצרותיהם בזמן ההוא, ואמר כנגד ירושלם וכנגד הגולים ורפאתים וגליתיהם להם עתרת שלום כי בעבור שהיה קץ הגאולה מכוסה אמר שבזמנה יגלה להם אותו, וכן אמר דניאל (דניאל יב, ט) כי שתומים וחתומים הדברים עד עת קץ מכלל שלעת קץ יגלה, ועתרת הוא לשון רבוי רוצה לומר רוב שלום ואמת שיהיה ביניהם. אבל לא יהיה כפקידת בית שני ששבו לירושלם מבני יהודה ובנימן בלבד (ז) כי בגאולה העתידה והשבותי את שבות יהודה ואת שבות ישראל שהם עשרת השבטים יחד ובניתים כבראשונה רוצה לומר כימי דוד ושלמה :

5. ברכות ו'

ואמר רבי חלבו אמר רב הונא כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות שנאמר קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות ואם משמחו מה שכרו אמר רבי יהושע בן לוי זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות שנאמר ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר וגוי' ויהי קול השופר וגוי' והאלהים יעננו בקול איני והא כתיב וכל העם רואים את הקולות אותן קולות דקודם מתן תורה הו' רבי אבהו אמר כאילו הקריב תודה שנאמר מביאים תודה בית ה' רב נחמן בר יצחק אמר כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים שנאמר כי אשיב את שבות הארץ כבראשונה אמר ה' :

מהרש"א שם

עובר בה' קולות כו'. מבואר אלו חמשה קולות הן חמשה קולות של הדבור שהקול מתחלק לפי מוצאם אותיות בומ"ף מהפה דטלנית מהלשון זסשר"ץ מהשיניים גיכ"ק מהחיך אחה"ע מהגרונן והן הן אותיות שהתורה נתנה בהן ולא בקול פשוט שאינו מורה על דבור מה וזה שאמר שראוי לשמח חתן וכלה בקול הדבור הכולל ה' מיני קולות שאמרנו כמ"ש בי הלולי מילי ור"ל לשמחו בשמחה בדבור של מצוה להזכיר חסדי המקום בבריאה לקיום עולם והוא שסיים באומרו קול אומרים הודו את ה' שקולות השמחה יהיו בשבח המקום וע"כ תקנו חז"ל אלו ה' קולות בז' ברכות חתנים כמפורש בחידושינו פ"ק דכתובות ע"ש ואמר שאם משמחו זוכה לה' קולות של תורה כי נתינתה היא היתה יום שמחת לבו וחתונתו עם ישראל והה' קולות שהן ה' מוצאי הדבור באותיות של תורה הם קיומו של עולם שנתנו בסיני כמו שכתוב אם לא בריתי יומם וגוי' אם ישראל מקבלין כו' ומה שסיים ואמר הא דכתיב וכל העם רואים את הקולות הן קולות דקודם מתן תורה דהאי קרא פירושו של ה' קולות שנאמר קודם מתן תורה שלא תאמר שהם קולות פשוטים שוים אלא שכל העם רואים את הקולות שהם מתחלקים לפי צורת האותיות כפי מוצאם של הקולות ובדמיון רואה את כל חלק וחלק מהקול כפי מה שהוא לפי צורתו באותיות ואמר כאלו הקריב תודה כו' שהיא באה ג"כ בשמחה על הקיום רצון לפניו כמפורש (פ"ק) [פ"ב] דשבועות גבי מוסיפין על העזרה ואמר עד"ז כאלו בנה אחת מחורבות ירושלים שהוא קיומו וישבו של ארץ ישראל וק"ל :

6. רד"ק י"א

(יא) **מביאים תודה** - ולא אמר חטאת ואשם לפי שבזמן ההוא לא יהיו בהם רשעים וחוטאים כי כלם ידעו את ה' וכן אמרו רז"ל כל הקרבנות בטלים לעתיד לבוא חוץ מקרבן תודה :

7. העמק דבר ויקרא ז', י"ג

(יג) **על חלת לחם חמץ יקריב קרבנו.** משמעות המקרא דתכלית הקרבן הוא חלות לחם חמץ. ומשום זה מפרש עוד המקרא על זבח תודת שלמיו. מש"ה לחם חמץ הוא עיקר משום שהוא זבח תודת שלמיו. והענין דתכלית תודה שבא על הנס הוא כדי לספר חסדי ה' שגמל עליו (והיינו דכתיב בהלל. לך אזבח זבח תודה ובשם ה' אקרא נדרי לה' אשלים נגדה נא לכל עמו בחצרות בית ה' בתוככי ירושלים. ויש להבין המאמר שישלם נדרו נגד כל עמו ומה זה שבת. והרי ה' דורש מן האדם שיהי הצנע לכת עם אלהיו. ותו ק' מה שמסיים בתוככי ירושלים. והרי בחצרות בית ה' הוא בירושלים ואחר שהחל במקומות הגבוהים האיך סיים בכלל ירושלים. אלא תרי מילי קאמר. לך אזבח זבח תודה הוא הקרבן. ובשם ה' אקרא הוא קול תודה לה' צבאות על הנס. וביאר על הבאת הקרבן נדרי לה' אשלים. ועל הודות בשם ה' אמר נגדה נא לכל עמו. דברוב עם שיאכלו עמו את התודה יספר עוז ההשגחה עליו לטובה. וכן ת"י אתני כדון נסוי לכל עמי. ומדויק בזה דקדוק תיבת נגדה בלי גוש בדל"ת שלא כחק. וכמו נגבה מן נגב. אלא משום שנכלל בזה התיבה גם שורש הגדה והה"א נוסף למקור כמו קרבה משהה ועוד רבים ובא הנו"ן מן נגדה בסגו"ל ולא בקמ"ץ

לכלול בו גם הוראת מול ונוכח וכמו שביארנו כ"פ דיש תיבות משונות בניקוד משום דשתי כונות נכללו בה. וביאר עוד על הקרב בחצרות בית ה'. ועל קול תודה בתוככי ירושלים בשעת אכילה:). ומטעם זה ריבה הכתוב בלחם ומיעט בזמן אכילת תודה מכל שלמים. היינו כדי שיהי' מרבה ריעים לסעודה אחת ביום הקרבה והי' ספור הנס לפי רוב אנשים וארבע חלות לכהנים שהן המה ת"ח. וא"כ העיקר אכילה הוא לחם חמץ דמצה הוא לחם עוני ואינו נאכל יפה כמו חמץ כמש"כ התוס' זבחים דע"ה ב' ד"ה שביעית. והיינו דמסיים טעם שלחם חמץ עיקר משום שהוא זבח תודת שלמיו. תודה על שלומו במה שנחלץ מצרה:

8. אברבנאל י"ז, י"ח

(יז) כי כה אמר השם לא יכרת לדוד איש יושב על כסא בית ישראל כי כמו שימלוך על יהודה ימלוך על ישראל, ואתה תדע שהיו בישראל שני השתלשלות אחד מהמלכים שהיו כולם נמשכים מזרע דוד והשני מהכהנים שהיו כולם מזרע אהרן, והנה כשנחלקו המלכויות ומלך ירבעם על ישראל שלא היה מזרע דוד ולא מזרע יהודה כי אם משבט אפרים בראותו שנפסק ההשתלשלות הראשון (יח) עשה להפסיק גם כן ההשתלשלות השני ועשה כהנים מקצה העם משאר השבטים שלא היו משבט לוי ולא מזרע אהרן, ומפני זה ייעד במקום הזה על שני ההשתלשלות באומרו לא יכרת לדוד איש יושב על כסא בית ישראל רוצה לומר שלא תכלה משפחתו לשתבוא המלוכה לזרע אחר וגם לא יכלה זרעו בנקבה כענין בנות צלפחד כי תמיד לא יכרת לו איש רוצה לומר זכר והוא ישב על כסא בית ישראל כל השנים עשר שבטים יחד, וכן לא יכרת לכהנים הלויים רוצה לומר לכהנים שהם משבט לוי איש שיהיה מעלה עולה וכו' כי ישובו שני ההשתלשלות למעמדן הראשון:

9. ילקוט שמעוני ח"ב שכ"א

א"ר לוליינא שאל קריטיס אחד את ר' יוסי מה שאני רואה את תורתכם פלסטרין הוא שכתוב ולכהנים הלויים וגו' והרי חרב בית המקדש ובטלו הקרבנות, אמר להם ח"ו אין דבר בתורה פלסטרין ולא דבר של שקר אלא כל התורה היא אמת (יז) א"ל הקב"ה לכהנים וללויים אם אתם עוסקים בתורה בקרבנות מעלה אני עליכם כאלו אתם מקריבים בכל יום עולה וכליל, וכה"א וללוי אמר תומיך ואוריך וגו' יורו משפטיך ליעקב, וכה"א כי חסד חפצתי ולא זבח, וכה"א זאת התורה לעולה למנחה, לא עולה ולא מנחה:

10. מלבי"ם פס' כ"ד

(כד) שתי המשפחות - הם אמרו הלא משפחת דוד ומשפחת אהרן אשר בחר ה' - להעניקם יתר שאת וכרת עמהם ברית מיוחדת ובכ"ז וימאסם - וכ"ש שמאס את העם בכלל שלא היו חשובים אצלו כשתי המשפחות האלה, ועי"כ את עמי ינאצון - ויבזו אותם שא"א שיהיו עוד גוי לפניהם - ר"ל לפני שתי המשפחות, שא"א שהם יהיו קודמים במעלה לפני שתי המשפחות והם ישארו להיות גוי קדוש לפני ה':

11. רד"ק כ"ה

(כה) כה אמר ה' אם לא בריתי - כלומר אם לא יהיה בריתי יומם ולילה ולא שמת חקות שמים וארץ להיות חוק עולם אם לא יהיה זה לא יהיה זרע יעקב ודוד שאמאסם אבל כל זמן שתהיה קיימת בריתי עם שמים וארץ ועם יומם ולילה תהיה בריתי עם זרע יעקב ודוד עם זרע יעקב להיות גוי ועם זרע דוד להיות מושל, ולא הוצרך להשיב משפחת הכהונה כי כבר זכרה למעלה ואת הלויים משרתי אותי אבל שנה בדבר המלכות כי הוא עקר הנהגת ישראל מיראת המלכות:

12. שם כ"ו

ישחק - כתיב בשי"ן כמו בצד"י כי שני השרשים שוים בענין ושתי האותיות ממוצא אחד והוא אחד מד' הכתובים בשי"ן כנוי ליצחק: